

**Nationaal
Verenigings
Onderzoek**

Alert

**Opletten om
vitaal te blijven**

Grote lijnen en opmerkelijke uitkomsten
uit het Nationaal Verenigings Onderzoek

2024

Voorwoord	4
Herstel en groei	6
Groei en krimp	8
CompositesNL: de nieuwe branchevereniging	12
Trots maar alert: de lokale voetbalvereniging	14
TLN: Een branchevereniging met een brede blik	16
Meer dan één evenement: de Oranjeverenigingen	18
Alert op nog meer regeldruk	20
Geluiden vanuit verenigingen	22
Terug naar de bedoeling: de gastoudercoöperatie	24
Vereniging en de internationale verbinding: de Irish Club	26
Wat te doen? Digitale veiligheid op de maat van verenigingen	28
Over DNA	30
Over IVBB	31

Het Nationaal Verenigings Onderzoek
is uitgevoerd in opdracht van

samen beter
verenigen

door onafhankelijk
onderzoeksbureau

Alert blijven. Dat is in twee woorden een treffende karakteristiek voor de verenigingswereld van vandaag. Verenigingen zijn in beweging, proberen zich aan te passen aan de veranderingen in de samenleving en doen er alles aan de toegevoegde waarde voor leden zo hoog mogelijk te houden. Om een kleine voorsprong te nemen op de resultaten van dit Nationaal Verenigings Onderzoek (NVO): het gaat gemiddeld genomen goed met verenigingen. Na de turbulentie als uitkomst van het vorige onderzoek, lijkt er sprake te zijn van stabilisering en in sommige gevallen groei.

Tegelijkertijd valt in de resultaten en uitingen van deelnemers ook een grote alertheid op. Verenigingen zijn alert op ontwikkelingen die komen gaan, bijvoorbeeld in het ledenbestand. Maar ook op eisen die voortkomen uit nieuwe wetgeving en de digitale ontwikkelingen zoals AI. En daarom is alert blijven het thema van de resultaten van dit jaar.

We presenteren het vierde NVO. Daar zijn we trots op! Trots is ook iets dat verenigingen zijn. Dat lees je tussen de regels door in de reacties. Tegelijkertijd uiten ze dit niet altijd. Verenigingen zijn trots op de kwaliteit van hun leden, op de activiteiten die ze organiseren en de vrijwilligers die actief zijn.

Ik ben trots dat we dit onderzoek inmiddels vier keer hebben uitgevoerd en dat we een representatief aantal verenigingen vertegenwoordigen met ons onderzoek. De resultaten zeggen echt iets over hoe het gaat met verenigingen, hoe ze functioneren en welke ontwikkelingen er zijn.

Ook dit jaar presenteren we twee rapporten: één over de branche-, beroeps- en consumentenverenigingen en één over de vrijwilligersverenigingen. Dit doet recht aan de verschillen die er tussen beide zijn. Tegelijkertijd zijn er ook overeenkomsten als je kijkt naar de resultaten. Beide groepen zijn gemiddeld stabiel, hebben geen echte zorgen over het voortbestaan en er zijn weinig fusies en opheffingen. Natuurlijk is het vervullen van bestuursfuncties soms best lastig en zijn de eisen vanuit banken ook niet prettig voor verenigingen. Zolang verenigingen zich blijven focussen op wat er toe doet en waar ze zelf voor staan, zijn de lastige zaken echter ondergeschikt.

In deze 'highlight'-brochure zijn de belangrijkste resultaten opgenomen. Daarnaast zijn betrokkenen bij verschillende verenigingen geïnterviewd en is gevraagd naar hun reactie op de uitkomsten van het onderzoek. Dit geeft duiding aan de resultaten en laat zien hoe het er in de praktijk aan toe gaat.

Als laatste wil ik iedereen bedanken voor zijn of haar deelname aan het onderzoek!

Cécile Veldman

Directeur De Nederlandse Associatie (DNA)

“het gaat gemiddeld genomen goed met verenigingen. Na de turbulentie als uitkomst van het vorige onderzoek, lijkt er sprake te zijn van stabilisering en in sommige gevallen groei.”

VOORWOORD

Herstel en groei

In dit vierde Nationaal Verenigings Onderzoek hebben wij ruim 50.000 verenigingen benaderd. Dit jaar hebben **3.500 verenigingen** gereageerd op onze oproep en daar zijn we blij mee. Dat maakt ons onderzoek opnieuw ruim representatief. We komen steeds dichterbij het volledige beeld. Dit onderzoek wordt uitgevoerd op basis van een oorspronkelijke telling van 255.000 verenigingen in Nederland. Dat zijn eigen cijfers, vastgesteld na onderzoek. We zijn dus met velen.

De gemiddelde vereniging is natuurlijk vooral bezig met de eigen leden en activiteiten. Niettemin zien we dat verenigingen steeds meer met dezelfde uitdagingen en problemen te maken hebben. Dat varieert van regelgeving tot en met digitale bedreigingen. Het geldt trouwens niet alleen voor verenigingen. Ook de stichtingen, coöperaties en de 'informele verenigingen' die aan het onderzoek hebben meegedaan, kennen dezelfde druk. Bij elkaar zien we gelukkig dat het totale beeld van het verenigingsveld sterker is dan bij het vorige onderzoek. Tijdens het onderzoek hebben we een **vijftal trends** vast kunnen stellen welke we hier graag met je delen.

Bij het presenteren van deze bevindingen past ook een voorbehoud. Binnen de rechtsvorm 'vereniging' is de variatie enorm. Dat neemt niet weg dat de uitkomsten ondersteuning, erkenning en inzichten geven aan iedereen in en om de verenigingswereld.

Peter Noordhoek

Directeur Kwaliteit & Onderzoek
Instituut voor Verenigingen, Branches en Beroepen (IVBB)

Nederland blijft verenigingsland

Er is herstel na de coronajaren en de energiecrisis. De groei van het aantal leden bij branche-, beroeps- en consumentenverenigingen gaat door. Per saldo blijven ook de vrijwilligersverenigingen overeind. Een aantal verenigingen heeft het moeilijk, maar ze blijven bestaan.

Sector-gebonden regels

Tegelijkertijd is er een lange lijst met nieuwe en strengere sector-gebonden regels die spelen. Denk aan de Omgevingswet en verschillende zorgwetten. Samen vormen ze een benauwende deken voor de verenigingen en hun leden. Gemeenten doen veelal hun best, maar de regels rondom bijvoorbeeld evenementen blijven knellen.

Veel maatschappelijke betrokkenheid

Verenigingen zijn opgericht voor een doel waaruit doorgaans veel maatschappelijke betrokkenheid blijkt. Niet zonder reden voelen bestuurders zich nogal eens miskend in de rol die hun verenigingen spelen. De sociale rol van vereniging verdient echt veel meer aandacht dan nu het geval is. Er is in 2023 meer aandacht voor verenigingen vanuit de politiek gekomen, vooral in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen, maar dat lijkt al weer minder te worden. Ze verdienen juist meer aandacht.

Vertrouwensbreuk tussen banken en verenigingen

Bestuurders worden overvraagd, niet in het minst door de regeldruk. Deze verschuift en verdiept. Van druk door algemene wetten als AVG, UBO, VOG en WBTR naar druk door regels van banken en andere financiële instellingen. Het lijkt wel een vertrouwensbreuk tussen banken en verenigingen. Sommigen noemen expliciet de Bankenwet.

Maar het gaat vaak vooral om praktische zaken. Zoals het steeds weer vragen om dezelfde formulieren. En de onbereikbaarheid voor vragen. Of het steeds weer en dubbel moeten indienen van UBO-formulieren. Soms lukt het simpelweg niet om klant te worden doordat het te lang duurt om een rekening te openen. Soms lukt dat zelfs niet eens.

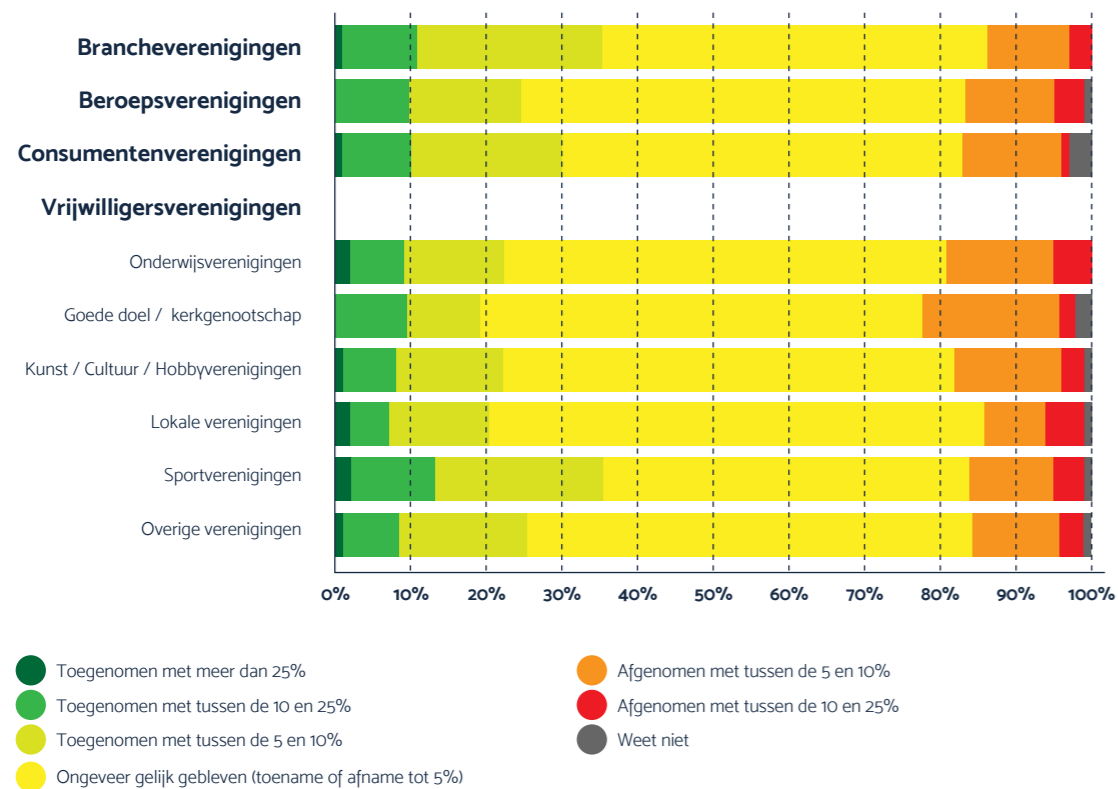
Digitale veiligheid

Digitalisering en de veiligheid ervan is een groeiend thema. Hierin lopen de brancheverenigingen voorop. De koepels zijn er volop mee bezig en nemen ook ontwikkelingen als kunstmatige intelligentie mee. Bij veel vrijwilligersverenigingen wordt daarentegen vrij relaxed gereageerd. Het is wellicht dezelfde houding waardoor nog steeds veel verenigingen hun aansprakelijkheid niet hebben geregeld.

De belangrijkste uitkomsten van het onderzoek

Groei en krimp

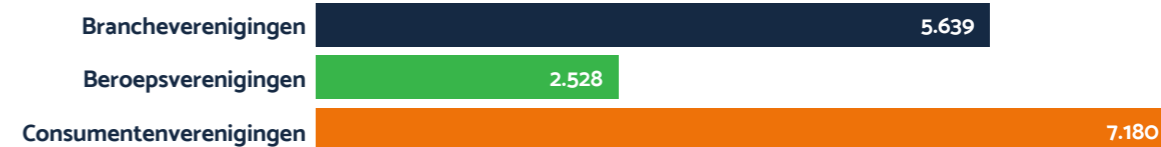
Vraag:
Is het aantal leden in 2023 toegenomen of afgenomen?

De vrijwilligersverenigingen hebben aangegeven gemiddeld 2.593 leden te hebben. Gezamenlijk hebben zij, volgens eigen antwoorden, ruim 7,2 miljoen leden. Dit is het gevolg van deelname van een zeer grote vereniging.

Daarnaast treft het mogelijk ook leden in het buitenland, aangezien ook verenigingen hebben deelgenomen die internationaal actief zijn. Wanneer de leden van de grootste vereniging niet worden meegenomen, zouden de overige verenigingen gemiddeld 1.560 (in plaats van 7.372) leden hebben.

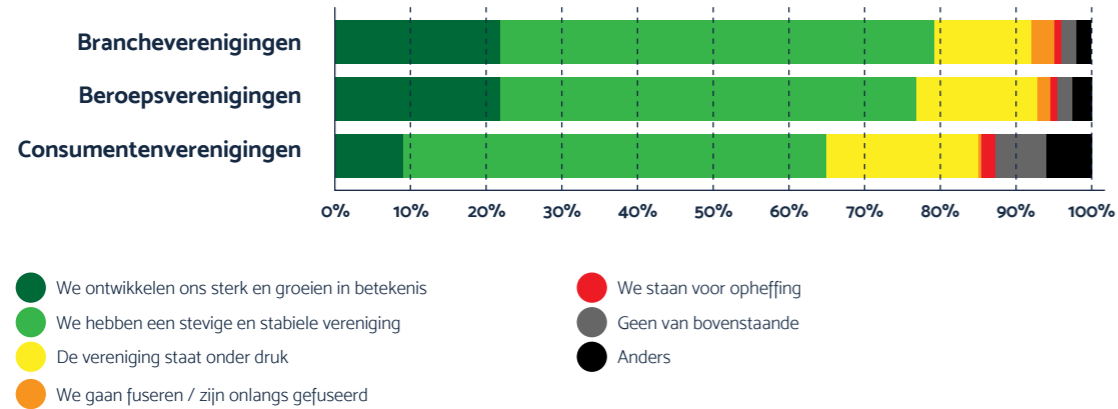
Vraag:
Hoeveel leden had uw vereniging op 31 december 2023?

Gemiddeld genomen hebben de brancheverenigingen aangegeven 5.639 leden te hebben. Hiervoor zijn de ledenaantallen gebruikt die de verenigingen zelf hebben ingevuld in dit onderzoek.

Ook is hen gevraagd hoeveel procent hun ledenaantal beslaat van het totaal aantal organisaties of personen in de gehele branche, beroepsgroep of sector. Waar zij het exacte percentage niet kenden, kon een schatting worden gegeven. Daarop is uiteenlopend geantwoord en deze vraag is ook niet altijd ingevuld.

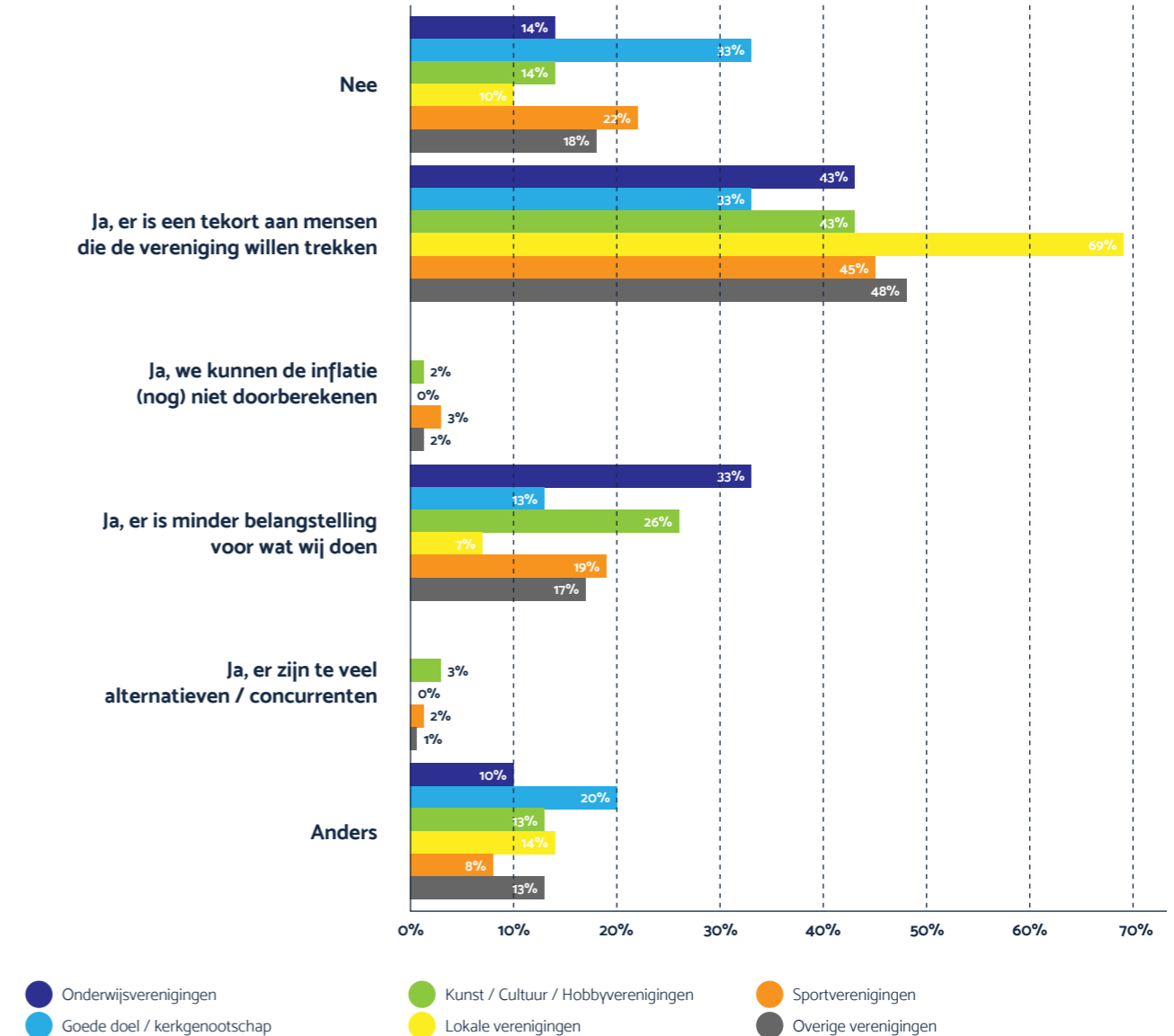
Vraag: **Hoe gaat het nu met uw branche-, beroeps- of consumentenvereniging?**

Het gaat best goed met de branche-, beroeps- en consumentenverenigingen. Het totaal aantal verenigingen dat zich stevig en stabiel verklaart, is hoger dan bij de vorige onderzoeken.

Wel zien we bij de consumentenverenigingen een relatief hoog percentage van ruim 30% dat druk ervaart.

Vraag: **Is het voortbestaan van uw vrijwilligersvereniging in de komende jaren in gevaar?**

Het is composiet wat de kijker ziet

CompositesNL De nieuwe branchevereniging

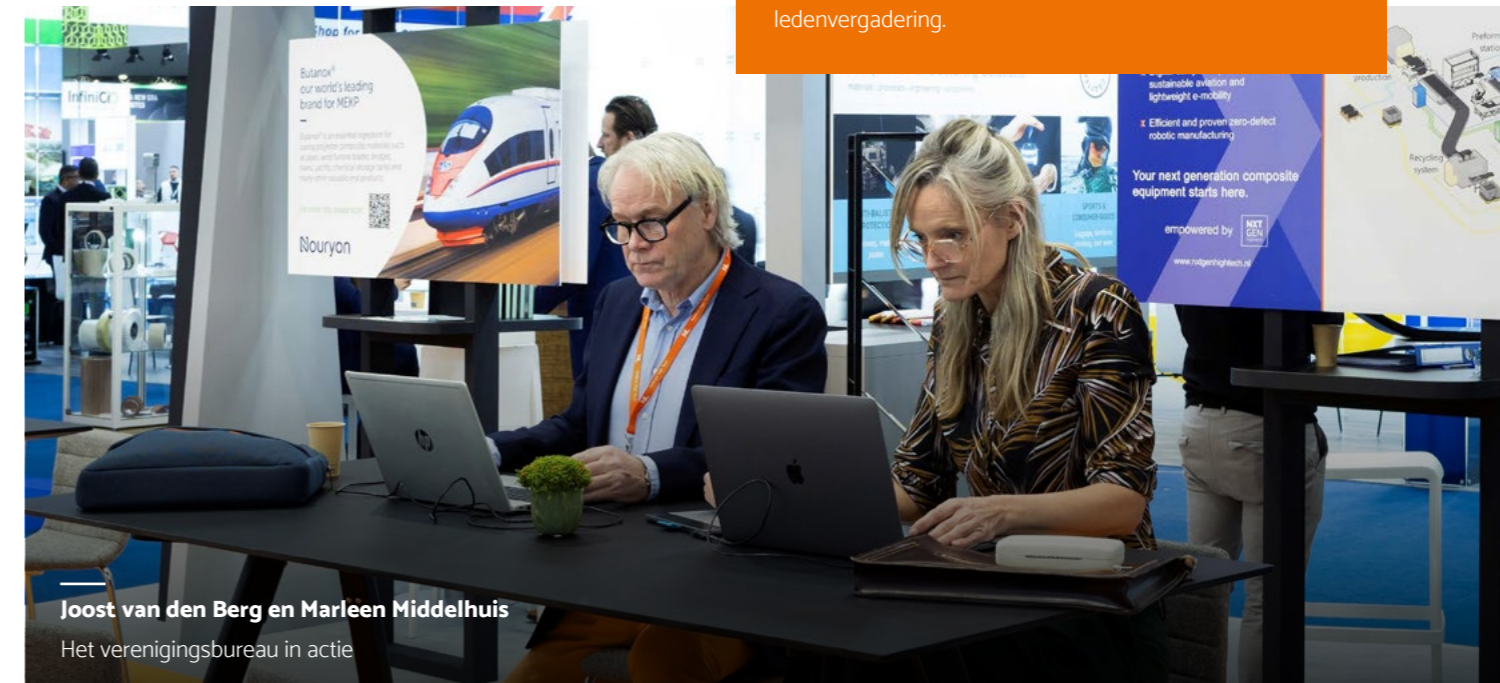
In gesprek met Joost van den Berg en Marleen Middelhuis van CompositesNL

Joost en Marleen vormen het verenigingsbureau van een branchevereniging die een sector vertegenwoordigt waarin hard aan de toekomst wordt gewerkt. CompositesNL is een branchevereniging van ondernemingen die bezig zijn met 'vezelversterkende' materialen. Denk aan windmolenbladen, lichte boten en auto's (de carrosserie van Max Verstappens auto!). Kortom: alle innovatieve materialen die veel lichter en sterker kunnen zijn dan de traditionele bouwmaterialen.

De cultuur van de vereniging is die van technische ondernemers onderling. Dat wil zeggen: eerder te bescheiden dan te luid. Gesprekken gaan over het vak. Het is aan het bureau om de kennisuitwisseling tussen leden te stimuleren, of het nu gaat om de grote bedrijfsleden of om de kleine ondernemers. Bij de start van de vereniging was directeur Joost van de Berg beducht voor de grote diversiteit binnen het ledenbestand, van DSM, Fokker en Damen tot mkb-bedrijven. Dat bleek echter juist de grote kracht.

De parallel ligt voor de hand: juist door diverse leden met elkaar in gesprek te brengen, wordt het gehele vlechtwerk sterker. Binnen het verenigingsbureau geeft Marleen vorm aan allerlei netwerken. En er valt heel veel uit te wisselen, want de ontwikkelingen gaan razendsnel en de overheden en kennisinstututen weten de vereniging te vinden. Zoals Joost het zegt: "Via de composietindustrie kijk je rechtstreeks de toekomst in". Van 'nice to have' is het al lang 'need to have'. De bedrijfstak is dan ook een van de topsectoren van ons land geworden, met navenante investeringen.

Joost van den Berg en Marleen Middelhuis

Het verenigingsbureau in actie

De wereld van de leden van CompositesNL is razendsnel in beweging. Dat betekent dat de vereniging daarop moet aansluiten. Ook als het om alertheid gaat over de verdere ontwikkeling van de leden en hun producten. Een van de dingen die daarbij horen, is de leden te helpen om al vanaf het ontwerp van een nieuw product mee te denken over 'end-of-life' en wat daarvoor nodig is. Dat is nog niet altijd eenvoudig. De leden zijn bescheiden en pragmatisch en dat is de vereniging ook. Maar ondertussen krijgen ze met een relatief simpele structuur heel veel voor elkaar. Rebels zijn ze niet, relevant wel, zegt Joost.

Het onderzoek

In het onderzoek is gevraagd naar de betrokkenheid van leden, in vergelijking met het voorgaande onderzoek. Per saldo is deze betrokkenheid toegenomen, met uitzondering van aanwezigheid bij de algemene ledenvergadering.

Trots maar alert

De lokale voetbalvereniging

Arjan Hummel
voorzitter voetbalvereniging VIOV

Arjan Hummel, voorzitter van voetbalvereniging VIOS uit Vaassen, heeft veel om trots op te zijn. De club groeit gestaag, met nu 650 leden. Natuurlijk is er het voetbal zelf. De teams doen het goed, mannen en vrouwen, maar daarnaast is er veel meer sportaanbod: voor de jongeren, voor studenten. Voor de ouderen is er wandelvoetbal, voor de ondernemers is er een eigen club. Daarbij is er sprake van een echt grote diversiteit in achtergronden. En dat alles in een dorp van zo'n 13.000 inwoners. Dat is veel om trots op te zijn. Hij zegt dan ook dat de club “de poort is naar de samenleving” en in dat opzicht een enorme kracht heeft: “Voor een grote groep mensen betekenen we meer dan alleen het genieten van de sport. Het is een substantieel deel van het sociale leven, draagt bij aan het voorkomen van eenzaamheid en geeft betekenis aan het leven.”

Maar er is ook een andere kant. Zijn zorg is dat “we met z'n allen de lat te hoog aan het leggen zijn voor de vrijwilligers die de club moeten dragen”. Als je dat alles moet organiseren en ook nog eens aan allerlei wetgeving moet voldoen, dan ontstaat er een mismatch tussen de kwaliteiten die er nodig zijn en wat beschikbaar is. Dat is niet de schuld van de vrijwilligers, maar wel van deze tijd. De tijd van ‘ons kent ons’ heeft de club groot gemaakt, maar nu moet je juist laten zien dat je met de diversiteit van de leden om kunt gaan. Dat is ook mooi, maar vraagt wat anders. De gemeente helpt wel, maar uiteindelijk moet je van de gemeente toch vooral veel zelf doen, vooral door het opstellen van plannen.

Plannen die ook weer om iets vraagt dat eerder bij het dagelijks werk hoort – en dan voor de bollebozen onder ons - dan bij het uitoefenen van je hobby. Er is een mismatch tussen wat we van de mensen vragen en wat ze kunnen geven en dat voelt niet goed. Vooral bij evenementen komt er steeds meer bij kijken, reden waarom de organisatie van de jaarlijkse zomerfeesten op het dorp gestopt moesten worden; de veiligheidseisen nemen toe, daarmee de verantwoordelijkheid én aansprakelijkheid wat uiteindelijk leidt tot de afweging om ermee te stoppen. Directe ondersteuning, doe-kracht, financiële ondersteuning en medeverantwoordelijkheid is nodig.

Onze visie, staat of valt met, voor én door elkaar. Dat komt wel steeds verder onder druk te staan. Overbelasting van welwillende vrijwilligers en een toename van consumentengedrag bij leden is bij ons ook waarneembaar. Daarnaast staat de sfeer op en rondom het veld onder druk wat het niet altijd prettiger maakt en de drempel verhoogd om je bijvoorbeeld als scheidsrechter aan te melden. Kortom uitdagingen waarbij van bestuurders veel wordt gevraagd in het leiden van de transitie van de samenleving binnen de vereniging. We moeten weer weten wat we van elkaar kunnen verwachten. Terug naar de basis en elkaar daadwerkelijk helpen. Dan blijven we trots.

Het onderzoek

Wat als de eigen vereniging zou verdwijnen? In het onderzoek valt op dat een grote meerderheid van de vrijwilligersverenigingen hun bijdrage aan de sociale veiligheid van de gemeente of omgeving niet of als minder relevant zien. Vooral sportverenigingen zijn onbekend met hun bijdrage op dat vlak, maar juist lokale verenigingen (wijkverenigingen e.d.) zien dat hun bijdrage daaraan wordt gevoeld en ervaren. Arjen Hummel ziet als voorzitter van een voetbalvereniging die bijdrage wel, maar daar moet wel wat voor gebeuren. In een ander deel van het onderzoek valt te zien dat sportverenigingen in verhouding tot andere vrijwilligersverenigingen relatief weinig aan intern toezicht doen, dus ook in dat op zich mag er meer gebeuren.

Voetbalverenigingen zijn gezichtsbepalend voor het hele verenigingsleven. Het rapport laat zien dat ze tegelijk het meest klassiek zijn ingericht en het meest gebruikmaken van sponsoring. Ze scoren laag in intern toezicht. Arjan Hummel laat een betere kant zien.

Jan Boeve

Directeur TLN

Een branchevereniging met een brede blik

Hoe voeg je als branchevereniging meerwaarde toe aan 5.000 lidbedrijven en als koepel aan 23 ledenverenigingen met elk een eigen bestuur? Jan Boeve, directeur van Transport en Logistiek Nederland (TLN), heeft daar met zijn vereniging een duidelijke visie op ontwikkeld: “We gaan alles doen vanuit een bredere blik”. Hij maakt duidelijk dat TLN meer is dan een optelsom van deelbelangen, hoe belangrijk een sterke lobby daarvoor ook is. Uiteindelijk bereik je meer als je vanuit een groter belang werkt.

Voor TLN is dat niet alleen het traditionele perspectief, het (weg-)transport. “We toetsen nu alles vanuit een breed logistiek profiel. Waarom is de binnenvaart een rivaal als je ook partner kunt zijn? We werken in 17 deelmarkten, maar hebben met elkaar als opgave om de tijd te verkorten die nodig is om bijvoorbeeld energie te besparen. Daarmee zijn enorme kapitalen gemoeid. Dat vergt doordinking vanuit allerlei perspectieven. Aan ons de opgave daaraan bij te dragen, want de ketens moeten korter. Het is als bij de EU: als iedereen alleen vanuit de eigen belangen redeneert, wordt het geheel nooit groter.”

Is iedereen het daarmee eens? Jan praat netjes over ‘faseverschillen’, maar maakt vooral duidelijk dat het een kwestie is van zorgen voor het ontwikkelen van een minimale massa van gelijkgezinden. “Daar helpt de verenigingsstructuur bij. In de vereniging komt alles samen. De komst van de WBTR levert nog steeds veel vragen op, maar het nadenken erover heeft ons geholpen. Daar moet elke vereniging doorheen.”

Jan Boeve deelt de noodzaak alert te zijn op nieuwe ontwikkelingen. Spontaan noemt hij (met velen in het verenigingsonderzoek) de CSRD-verplichting voor duurzaamheidsrapportages die nu op de branche afkomt. Die heeft veel impact. Maar nog meer is hij bezig met het vraagstuk van de digitale veiligheid. Dat is niet zonder aanleiding. “Een aantal jaren geleden is via de Staatsloterij geld van onze rekening afgehaald. Dat hebben we ontdekt en het geld is gelukkig teruggekomen. Alle voorkomende hackvormen zijn hier al wel eens geprobeerd. Nu zijn we zo goed mogelijk beveiligd en is het zaak dat onze mensen zich steeds van de risico’s bewust zijn.

Daar wordt ook in geïnvesteerd. Vijf jaar geleden was er één medewerker op het bureau die zich dagelijks met digitale zaken bezighield, nu zijn dat er twee tot drie. Voor de hele vereniging zijn er negen actief op het terrein van data en digitalisering. Zij geven voorlichting, verwijzen en ondersteunen onze lidbedrijven.”

Jan reageert verrast als hij wordt geconfronteerd met uitkomsten uit het Nationaal Verenigings Onderzoek die laten zien dat juist brancheverenigingen voorop lopen op een punt als digitale veiligheid. Dat geldt dus ook voor TLN.

Het is niet onlogisch, gelet op het feit dat brancheverenigingen groter zijn. Maar ook dit betekent dat er een maatschappelijk belang is om als grote en kleinere verenigingen gezamenlijk op te trekken. Dat gebeurt via samendigitaalveilig.nl. Ook ontwikkelingen als AI en Chat-GPT zijn niet alleen een bedreiging, maar kunnen ook enorm helpen. Hij had het eigen motto “TLN inspireert” al eerder in het gesprek genoemd en vult het zo in.

Samen Digitaal Veilig

Een sleutelcomponent van TLN’s ondersteuningspakket is de verwijzing naar en samenwerking met samendigitaalveilig.nl, een belangrijk platform dat zich richt op het verhogen van de digitale veiligheid binnen het midden- en kleinbedrijf. Dit platform biedt praktische hulpmiddelen, richtlijnen en adviezen om bedrijven te helpen hun cyberweerbaarheid te versterken.

Meer dan één evenement

De oranje- verenigingen

Wie aan 'Oranjevereniging' denkt, denkt aan Koningsdag, de kleur oranje en veel mensen op de been, georganiseerd door vrijwilligers. Dat beeld klopt helemaal als je met Esther Kroon spreekt, voorzitter van de Oranjevereniging van Nieuw-Vennep. Maar het is ook zoveel meer dan dat. De dodenherdenking en het grote jaarfeest in juni horen er ook bij. Behalve een pauze in de vakantieperiode, gaat het organiseren het hele jaar door. In het geval van Nieuw-Vennep gebeurt dat met een grote groep mensen. Het oudste bestuurslid is in de tachtig, de nieuwste generatie staat klaar via de plattelandsjongeren. Tip voor ledenwerving: breng een groep meisjes van rond de 18 bij elkaar om te helpen met een klus en geheid volgen de jongens!

In Nieuw-Vennep zijn weinig klachten over de leefbaarheid. Burgemeester Pieter Verhoeve van Gouda, tevens voorzitter van de Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen (KBOV, 300 lokale verenigingen), schetst het bredere verband. Hij zegt: "Het Oranjegevoel biedt houvast in een onrustige samenleving." Hij vertelt erbij dat we het enige land in de wereld zijn waarin de verjaardag van de vorst zo breed wordt gevierd. En waarin ook de koopmansgeest haar kans krijgt in het verkopen van tweedehands spullen op een kledingstuk. "Zo versterkt het elkaar. We zijn gebaat bij openbare rituelen waar iedereen aan deel kan nemen. Daarom is het zo belangrijk om initiatieven van een Oranjevereniging te steunen."

Voorzitter KBOV & Burgemeester Pieter Verhoeve en de voorzitter van de Oranjevereniging Nieuw-Vennep Esther Kroon

We vroegen Esther: "Worden jullie gezien door de eigen gemeente?" Ze antwoordt: "Nu wel, maar er was een periode dat we niet werden gehoord." Hoe zijn jullie erin geslaagd dat te veranderen? "Er kwam op een gegeven moment een nieuwe medewerkster bij de gemeente. Zij ging wel in op onze vragen. Dat was echter van korte duur. Kennelijk was ze teruggefloten. Toen zijn we meer druk gaan uitoefenen." Ook richting de Raad? "Zeker, en richting het College. Dat hielp wel. Diezelfde medewerkster is nu onze contactpersoon." De contacten lopen voorspoedig. "Zelfs zo goed dat we in principe alleen nog de wijzigingen op onze plannen hoeven door te geven, de basis is bij iedereen bekend."

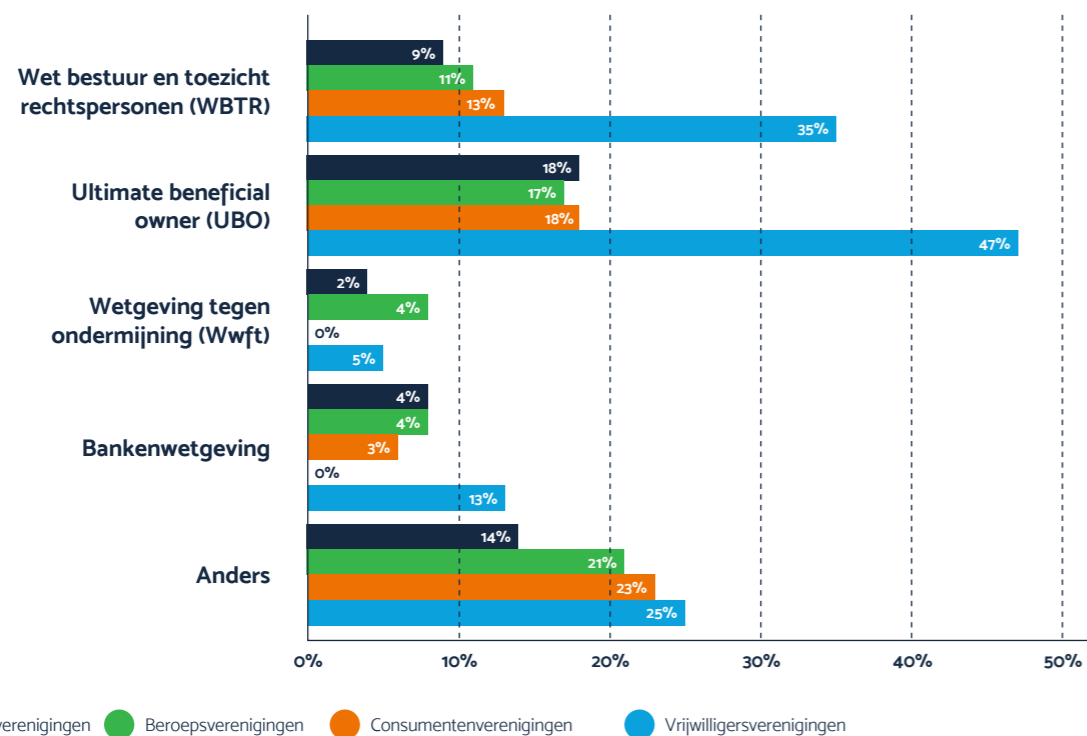

De voorzitters van de lokale en landelijke vereniging zijn het erover eens dat zowel vereniging als gemeente baat hebben bij het voorkomen van incidenten. Regels zijn nodig. En actie. Als er sprake is van ongewenst gedrag, is het zaak dat direct te adresseren. Maar op pure regelzucht moet je terugduwen. Als het dan toch botst, moet je er samen zien uit te komen. Een voorbeeld: de vereniging wil aangeklede bakken bij het feestterrein plaatsen om het veiliger en mooier te maken, maar de gemeente eist dat de doorgang groot genoeg is voor ambulances en dergelijke. Daar samen uitkomen is een betere oplossing dan protocollen schrijven. Verhoeve: "Om hetzelfde te blijven, moet je veranderen." Wil je een volksfeest als Koningsdag mooi houden, moet je rekening houden met de veranderingen in de samenleving. Gelukkig hebben we verenigingen, want die staan midden in die samenleving.

Alert op nog meer regeldruk

Regeldruk speelt bij alle soorten verenigingen een rol, en hoe! De meeste druk ervaren de vrijwilligersverenigingen. Dit is een van de tabellen uit het onderzoek waaruit dit blijkt:

Vraag:
Verenigingen kunnen hinder ervaren van wetgeving.
Van welke ervaart uw vereniging momenteel hinder?

De tabel laat zien dat de regeldruk heel stevig is. Toch is dat niet het hele verhaal. Uit veel citaten merken we dat de druk vooral wordt ervaren door verenigingen die een verandering doormaken. Verenigingen die zich stil houden, nemen de regelgeving mee in de dagelijkse routines, ook als het bijvoorbeeld om de AVG gaat.

Voor verenigingen is verandering aan de orde van de dag. Ze hebben te maken met UBO-wijzigingen, VOG-aanvragen en veel meer. Dan wreekt zich de onbekendheid met de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR). Het risicobesef blijkt laag te zijn en is er nog altijd weinig aandacht voor de mogelijke aansprakelijkheid van bestuurders. Misschien is daar in de praktijk wel weinig aanleiding toe, maar het lijkt ook een kwestie van gebrek aan kennis. Het is ook niet eenvoudig om alle risico's in te schatten en je zit niet bij een vereniging om met risico's bezig te zijn. Maar dan toch. Wat moet je doen? Digitalisering, privacy en andere zaken die risico's met zich meebrengen gaan niet voorbij aan verenigingen.

Dit onderzoek signaleert geen positieve relatie tussen verenigingen enerzijds en banken en de Kamer van Koophandel anderzijds. Dit blijkt vooral uit de opmerkingen van deelnemers bij de vragen. Zolang er geen grote veranderingen zijn, is de relatie met een bank of Kamer van Koophandel niet zo spannend. Maar o wee als dat wel het geval is. Van de mogelijkheid om commentaren te geven in het onderzoek is zeker op dit punt gretig gebruik gemaakt. Die commentaren zijn heel scherp. Er zijn tientallen uitspraken die worden gedaan in de toon van een vertrouwensbreuk. Dat laat zich niet alleen vangen in een wettelijke term. De Bankenwet of de Trustwet kennen maar weinigen als zodanig, maar problemen met de bankrekening zijn heel breed bekend. Of het nu gaat om het krijgen ervan, de hoogte of de dienstverlening. Het is duidelijk dat verenigingen niet begrijpen waar deze regeldruk vandaan komt.

Een medaille heeft twee kanten. Slechts twee verenigingen zien dat in. Hier moet wat veranderen, anders is er echt sprake van een vertrouwensbreuk die schadelijk is voor het gehele verenigingsleven.

De UBO-problematiek is meer dan irritant. Het is een van de belangrijkste concrete aanleidingen voor verenigingen om het bestuur te verkleinen of zichzelf op te heffen. Hoe belangrijk bestrijding van witwassen of handhaving van de AVG ook is, het kan toch niet zo zijn dat het belangrijkste kenmerk van verenigingen wordt ondergraven, namelijk de betrokkenheid bij elkaar. Is dat het doel van wetgeving? Het signaal is al eerder afgegeven, maar er gebeurt niets; de regeldruk lijkt alleen maar groter te worden.

Er is regeldruk en regeldruk. De wetten die worden gesignaleerd, zijn wetten die in beginsel alle verenigingen raken. Tegelijkertijd vormen ze slechts het topje van de ijsberg van regelingen waar verenigingen mee te maken hebben of verantwoordelijk voor zijn. Al met al worden meer dan 100 verschillende wetten genoemd, vaak van sectorale aard, maar ook wel wetten die erg veel verenigingen in de praktijk raken. De Omgevingswet is daarbij het meest genoemd.

De deelnemers aan het onderzoek hebben een genuanceerder oordeel over de gemeente. Er zijn gemeenten die er met de pet naar lijken te gooien. Maar ook zijn over de betere ruwweg twee verwijten te horen: 1) ook zij maken nog te veel regels, en 2) ze zeggen te ondersteunen, maar het voelt niet als helpen. Niettemin zien de verenigingen de gemeente wel degelijk als bondgenoot, zeker de lokale (wijk) verenigingen.

Geluiden vanuit verenigingen

“Als vrijwilligersbestuur wordt het moeilijk gemaakt. Wij zijn geen professional maar willen de samenleving helpen.”

“Algemeen is de druk door wet- en regelgeving een hinderpaal aan het worden voor werven van bestuurders.”

“Onze deelnemers krijgen contant geld mee. Pasjes krijgen ze niet omdat ze onder bewind staan. Ze waren trots dat ze zelf hun consumpties konden kopen, dat wordt door deze maatregelen volkomen in de kiem gesmoord.”

“We hebben ongelooflijk veel moeite om onze creditcard en banken over te zetten van oude naar nieuwe CEO (Triodos en WISE) en daar werken de bank en WISE echt niet mee aan ons makkelijk verifiëren, dit heeft eventueel met een wetgeving te maken.”

“Het duurt wel lang voordat een wijziging bij de bank omtrent vertegenwoordiging is doorgevoerd.”

“Bestuurders worden overvraagd in kennis van regelgeving, enquêtes, aanbod van hulp (bijvoorbeeld subsidie aanvragen) dat aan de oppervlakte blijft.”

“Hinder van alle regels omtrent veiligheid bij buitenactiviteiten, zoals benodigd aantal beveiligers, EHBO.”

“Alhoewel de verenigingsvorm niet ideaal is, zien we nog geen beter alternatief.”

“WBTR wordt onvoldoende nageleefd, is ook niet erg bekend bij de bestuursleden en leidde zelfs tot neerleggen functie wegens juridisch meningsverschil.”

“Wij zijn al een stichting, netwerkorganisatie en sociale onderneming, maar alle bovenstaande zijn geen echte wettelijke vormen, inclusief de sociale onderneming. De overheid is traag met het aanpassen en zorgen voor een goed kader in Nederland, met belastingvoordeel voor organisaties die een positieve bijdrage leveren.”

“Steeds ongelofelijke bureaucratie, veel te omslachtig.”

“Onze gemeente heeft bepaald dat het oud papier ophalen door de gemeente zelf gedaan zal gaan worden. Daardoor lopen we (na 60 jaar trouwe dienst) 20% van onze inkomsten mis.”

“Voor een kleine verenigingen (<60 leden) met een sociaal zeer gemengd ledenbestand is het zakelijk tarief dat banken rekenen voor het aanhouden van een rekening erg hoog en dat terwijl banken er weinig omkijken naar hebben; per jaar hooguit (<300 €). Fraude of witwassen is automatisch te signaleren op deze rekeningen.”

Terug naar de bedoeling

De gastouder- coöperatie

Het gaat om de 'span of trust', niet om de 'span of control'.

Het onderzoek

De overgrote meerderheid van de verenigingen in het Nationaal Verenigings Onderzoek hecht aan de vereniging als rechtsvorm. Enkele overwegen een stap richting de stichting, maar dat aantal is klein. Nog kleiner is het aantal dat de stap naar een coöperatieve of informele vereniging overweegt (die laatste vorm ook bekend onder namen als 'commons' of 'meent'). Deze discussie over de beste organisatievorm leeft elders wel, maar krijgt binnen de verenigingswereld zelf nog weinig weerklank.

We spreken met Wijnand Prins, voorzitter van het bestuur van de 'Gastouder coöperatie'. Hij heeft met anderen in 2019 de stap gemaakt van een setting met allemaal commerciële gastouderbureaus naar de verenigingsvorm. Elke gastouder is lid en tevens eigenaar. Samen bepalen de leden de prijs voor de diensten.

Een coöperatie wordt allereerst opgericht om financieel voordeel voor de leden te verkrijgen en dat geldt ook voor deze coöperatie, maar door de verenigingsvorm is het meer dan dat. Voor goed gastouderschap gelden vele voorschriften en hier wordt aan gewerkt binnen dat verenigingsverband. De leden zijn betrokken bij elkaar uit medeverantwoordelijkheid, maar ook omdat er gezamenlijke activiteiten zijn in de vorm van opleidingen, begeleiding, intervisie en meer. Daarin is het echt een vereniging. Misschien nog wel wat scherper, doordat vraagstukken op het gebied van toezicht en governance nooit ver weg zijn als het om kinderen gaat en er dus veel samen te doen is.

Wijnand beschrijft een vrij traditionele governance voor een coöperatieve vereniging, maar wel met allemaal kleine aanpassingen. Algemene Ledenvergadering, Bestuur en Raad van Toezicht hebben elkaar nodig en moeten elkaar ook scherp houden: "Ze mogen nooit alle drie dezelfde denkfout maken".

Ondertussen is de opkomst op de, best wel frequente, ledenvergaderingen hoog. Alle leden zit in een groepsapp waar ook tussentijds stevig gebruik van wordt gemaakt. Dit alles werkt door naar buiten toe: een recent auditrapport wordt met inhoudelijke beoordeling en al gepubliceerd.

Maar de kern wordt, zoals zo vaak, gevormd door een kleine groep van mensen die de verbindende schakels vormen binnen de verenigingen en net die extra stap zetten die nodig is voor de beleving. Een vereniging gaat niet om het bestuursmodel, maar om de mensen die de samenwerking vorm geven. Terug dus naar de bedoeling van de vereniging. Wijnand: "Het gaat om de 'span of trust', niet om de 'span of control'." Vertrouwen maakt de vereniging.

Wijnand Prins

Voorzitter Gastoudercoöperatie

Vereniging en de internationale verbinding de Irish Club

De diversiteit onder verenigingen is groot. Heel groot. Eén dimensie wordt vaak niet gezien en dat is de internationale. In het bijzonder de buitenlandse verenigingen in Nederland. Een flink aantal Nederlandse verenigingen heeft zusterclubs in het buitenland en andersom organiseren expats zich ook in ons land. Langs verschillende invalshoeken, waarvan de culturele de belangrijkste lijkt, komt de internationale kant naar boven. Kijk bijvoorbeeld naar de Irish Club in Den Haag, een van de afdelingen van de GA, de Gaelic Association.

Mary Gavin

Penningmeester Irish Club Den Haag

De penningmeester (en veel meer) is Mary Gavin. Zij kwam in 1948 naar Nederland als onderdeel van de 'diaspora' van Ieren over de hele wereld. Hier gekomen, werd ze helemaal Nederlands. Maar ze hield ook de banden met het eigen land aan. Het organiseren zit haar in het bloed (verenigingsmensen zullen het menstype herkennen) en dus hielp ze al snel met het bij elkaar brengen van de Ierse gemeenschap.

Dat start met sport, met name Gaelic Football. Door Europa heen spelen Ierse teams tegen elkaar in vaak meerdaagse toernooien. Menig toernooi is door Mary en haar collega's georganiseerd op de velden van Den Haag en de regio. Het sporten is nog steeds de kern van de vereniging, maar dansen en gezellig samen zijn hoort er natuurlijk ook bij. Voor veel verenigingen met een expat karakter is de nationale feestdag belangrijk. Zoals Nederlanders in het buitenland bij elkaar komen op Koningsdag, zo komen de Ieren bij elkaar op St. Patrick's Day.

Elk jaar, rondom 17 maart, transformeert een stukje Nederland in een kleine enclave van Ierland. St. Patrick's Day, ter ere van de beschermheilige van het land, is als feest diepgeworteld in de Ierse cultuur en tradities. De dag wordt ook ver daarbuiten gevierd. In Nederland is Den Haag het brandpunt van die traditie. Elk jaar is er een feest op de Grote Markt dat deze plaats omtoert tot de grootste viering van de dag in Europa. En juist op dat punt is er voor de vereniging ook sprake van enige verandering.

Ook de Irish Club kent niet meer zoveel leden als bij het begin. Het organiseren van de toernooien is al een hele opgave voor de ongeveer 300 leden. Het slimme is hier dat de organisatie van de feestdag is overgenomen door Den Haag Grote Markt, in de kern een evenementenbureau. Samen maken ze de dag. En wat opvalt is dat er allerlei spin-offs zijn in de vorm van een wandelclub, een business club en meer. De Irish Club kent veel van de uitdagingen die ook gewone Nederlandse en expatverenigingen als uitdaging kennen, maar in de combinatie met andere partijen is de impact opvallend groot. Zonder Mary kunnen ze nog niet. De Mary's van de verenigingswereld moeten gekoesterd worden.

Digitale veiligheid op maat van de vereniging

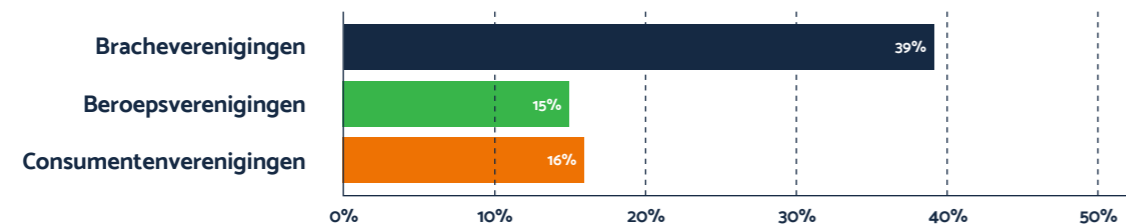

Daan Hoogendijk
Voorzitter Instituut voor Verenigingen,
Branches en Beroepen (IVBB)

NIS2 verplicht om aan cybersecurity te werken en maakt er 'Chefsache' van. Dus is cybersecurity een 'hot topic' in het bedrijfsleven. Voor 10.000 bedrijven en organisaties die onder de Europese NIS2-richtlijn vallen, is het antwoord duidelijk: bestuurders kunnen persoonlijk aansprakelijk worden gesteld voor bewezen nalatigheid.

Dit werkt ook direct door naar de brancheverenigingen. In het Nationaal Verenigings Onderzoek is dat zichtbaar: 39% van de brancheverenigingen is actief op dit terrein (cijfers van 2023 en het gaat alleen maar sneller). Ook de beroeps- en consumentenverenigingen realiseren zich de noodzaak, zeker de grotere.

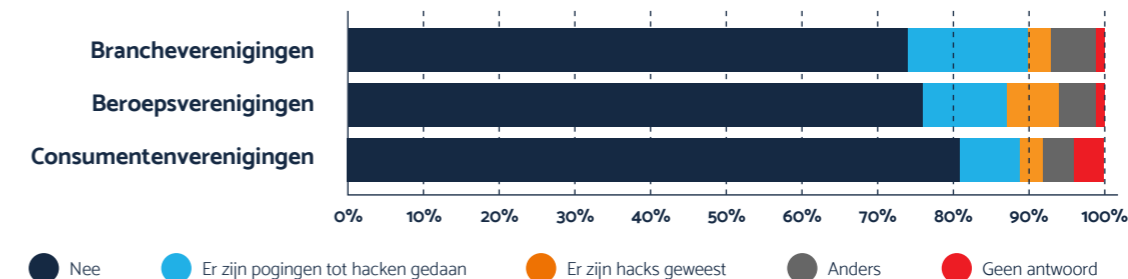
Vraag:
Is uw vereniging actief op het gebied van cybersecurity?

De NIS2 is een Europese richtlijn die in 2024 in Nederland zal worden ingevoerd. Doel is dat organisaties zich beter beveiligen tegen cyberaanvallen. De meeste verenigingen hebben daar zelf nog niet mee te maken gehad. Maar als al 25% van je collega's daar wel mee te maken heeft, dan werkt dat door.

Inmiddels heeft meer dan de helft van de branche-, beroeps- en consumentenverenigingen de investeringen in digitale middelen verhoogd. Bij consumentenverenigingen geldt dit voor een derde. Ook voor de vrijwilligersvereniging is dit een thema, misschien nog wel het meest op lokaal niveau:

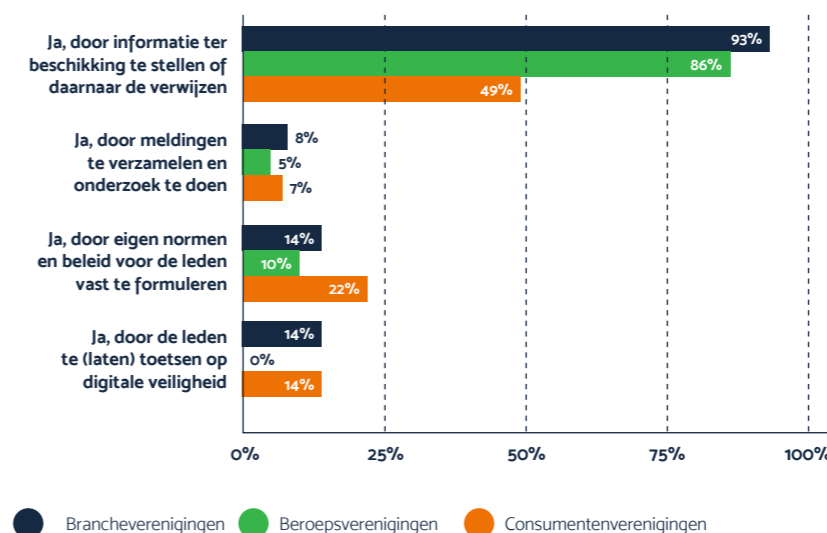
Vraag:
Heeft uw vereniging te maken met cybercriminaliteit of de dreiging daarvan?

Dit gaat dus nog om de vereniging zelf. Maar hoe staat het met de leden van de vereniging en in het bijzonder bij de kleinere bedrijven en zelfstandigen die lid zijn?

Elke sector is anders als het om cybersecurity gaat. Ben je een essentieel of belangrijk bedrijf en heb je > 50 medewerkers en omzet van 10 miljoen of meer? Dan val je direct onder de NIS2.

Vraag:
Ondersteunt u als vereniging uw leden bij verbetering tegen cyberdreigingen?

Daarnaast zijn veel ondernemers of beroepsbeoefenaren leverancier van die grote NIS2 bedrijven, die er ook indirect mee te maken kunnen krijgen. Hoewel er basisregels zijn vastgelegd in de NIS2-richtlijn, is er geen one-size-fits-all advies. Cybersecurity verhogen is voor elke organisatie nodig.

Meer informatie over de NIS2 en wat je nu al kunt doen, lees je op:

www.samendigitaalveilig.nl

Over DNA

In ons DNA ligt de bouwconstructie opgeslagen voor hoe we eruitzien en hoe we ons gedragen. Het zijn de kaders van ons bestaan, maar niet meer dan dat. Jouw vereniging, koepel, federatie of bond heeft ook DNA. Het zijn de kaders, maar het zijn de leden zijn die invulling geven aan deze kaders. Zij geven de vereniging kleur door activiteiten te ondernemen en samen te gaan voor een gedeeld belang.

DNA is in het leven geroepen om die kaders, het verenigings-DNA van alle groepen mensen die zich rondom een bepaald onderwerp of beroep hebben verenigd, te waarborgen, inzichtelijk te maken en deelbaar te maken. Want op de inhoud mogen ze dan van elkaar verschillen, qua vorm zijn ze hetzelfde.

Door de kennis en kunde van het verenigen te waarborgen en met elkaar te delen helpen wij verenigingen, koepels, federaties en bonden net dat stapje verder.

Onze speerpunten

- ✔ DNA verbindt, inspireert en ontwikkelt verenigingen
- ✔ Monitort de ontwikkelingen in verenigingsland
- ✔ Verzamelt ervaringen en verhalen
- ✔ Brengt mensen bij elkaar op thema's
- ✔ Co-creëert het vak verenigen
- ✔ We doen dit allemaal vanuit onze kernwaarden
Verbinding - Inspiratie - Respect - Vertrouwen - Gelijkwaardigheid

Meer weten?

www.wijzijdna.nl

IVBB is hét instituut voor Verenigingen, Branches en Beroepen. Wij zijn er vóór verenigingen en nemen het initiatief om samen met hen research en innovatie nadrukkelijker op de kaart te zetten.

De verbinders van Nederland

In co-creatie met verenigingen stimuleren wij activiteiten die resulteren in kennis van en over de wereld van verenigingen in Nederland. Samenwerking en co-creatie zijn de basis voor meer kennis, diepgaandere inzichten en daarmee betere producten en diensten voor leden van ledenorganisaties.

Innovatieve oplossingen

De wereld verandert snel. Leden van verenigingen krijgen te maken met vele veranderingen. De roep om ondersteuning door hun vereniging wordt steeds luider. De antwoorden van vandaag werken morgen niet meer en van verenigingen worden innovatieve oplossingen gevraagd. Samen en in co-creatie kunnen verenigingen zich onderscheiden door de juiste antwoorden te geven, met concrete oplossingen voor hun leden. IVBB stimuleert verenigingen om deze samenwerking en co-creatie aan te gaan.

Organisatie

De Stichting IVBB heeft een Council of Directors waarin directeurs van toonaangevende organisatie de hoofdlijnen van de wereld van verenigingen en IVBB bespreken. Daarnaast is er een Co-creation Council waarin verenigingsprofessionals inhoud bedenken voor de projecten.

Over IVBB

Meer weten?

www.ivbb.nl

Het Nationaal Verenigings Onderzoek
is uitgevoerd in opdracht van

samen beter
verenigen

door onafhankelijk
onderzoeksbureau

nationaalverenigingsonderzoek.nl